

W kręgu kujawskiej bajki ludowej

Miłośników folkloru powinny zainteresować dzieła Oskara Kolberga, w których scharakteryzował różne regiony w Polsce. Wiele uwagi poświęcił także naszym Kujawom.

Oskar Kolberg (1814- 1890) to polski etnograf, folklorysta i kompozytor. Jako pierwszy w polskiej etnografii zebrał i usystematyzował rodzimą kulturę ludową w monumentalnym dziele zatytułowanym „Lud. Jego zwyczaje, sposób życia, mowa, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce”.

Poszczególne serie były pomyślane jako prace o charakterze dokumentacyjnym i materiałowym, które miały przedstawiać kulturę ludową danego regionu w oparciu o zbiory Kolberga oraz dane i fakty zaczerpnięte z różnych źródeł. Przedmiotem jego zainteresowań oprócz pieśni stała się też proza ludowa, głównie bajka i podanie, ale też mniejsze formy, takie jak przysłowia i zagadki. Kolberg postanowił zebrane materiały dzielić i kompletować nie według tematycznego kryterium, lecz wedle podziału geograficznego kraju. W 38 wydanych za życia i tuż po jego śmierci seriach znalazło się m.in. ok. 12500 pieśni, 550 bajek i 2710 przysłów.

Badacz sporo uwagi poświęcił także naszym okoli-

com. Dwutomowe „Kujawy” ukazały się drukiem w latach 1867 i 1869 jako seria III i IV „Ludu”. Część pierwsza zawiera charakterystykę regionu, opis ludu i jego kultury materialnej, a także wierzeń i przesądów, przegląd dorocznych obyczajów i obrzędów. Znalazło się tu także 45 opowieści ludowych. Właśnie w tej serii Kolberg po raz pierwszy szerzej zaprezentował bajkę. Odtąd proza była stałym składnikiem jego następnych monografii. Drugi tom zawiera natomiast 256 pieśni oraz 90 melodii tanecznych.

W opinii krytyków „Kujawy” przyniosły nie tylko ciekawy i urozmaicony, lecz nowatorsko opracowany zbiór bajek i opowieści ludowych. Ze względu na różnorodność i bogactwo tych utworów zdecydował się Kolberg na ich klasyfikację, wprowadzającą ład i porządek. Oto podział dokonany ze względu na treść i „ducha jaki niniejsze gawędy ożywia”: klechdy (cudowność, wyobraźnia, magia, rzeczy nadprzyrodzone); legendy (podania religijne, moralne i obyczajowe); powiastki i gawędy o wojakach, kupcach, włóczęgach, zbójcach i złodziejach oraz gadki, dykteryjki (przygodne, cudowne, o duchownych, Żydach, diabłach, ptakach i zwierzętach).

W bajce kujawskiej występuje kilka charakterystycznych motywów. Należy do nich przedstawienie dwóch lub trzech braci, z których jeden jest bogaty, a drugi biedny; jeden dobry, drugi zły; dwóch mądrych, jeden głupi. Dzięki temu kontrastowi ciekawsza jest fabuła utworu. Innym charakterystycznym motywem jest występowanie czarownicy i czarnoksiężników. Ludzie przemieniają się w zwierzęta: ptaki, lwy lub smoki - zależnie od potrzeby ukrycia się, walki, czy też ucieczki. Diabeł występuje w bajkach kujawskich w różnych rolach, często jest on głupi i można go oszukać. Nierzadko pojawia się też motyw zbójców.

Justyna Stawiszyńska

Radny Wojewódzki
Marian Krzysztof Gołębiowski
 Przyjmuje interesantów w każdy pierwszy
 wtorek miesiąca
 Od 10.00 do 12.00
 W Urzędzie Miasta w Ciechocinku
 w sali nr 12